

משרד החינוך

ועדת שפירא: החינוך בראי החינוך המיוחד 2024

עדכון ביניים להנהלת משרד החינוך
לבקשת שר החינוך מר יואב קיש

28 במאי 2024

גרסא 26 למאי

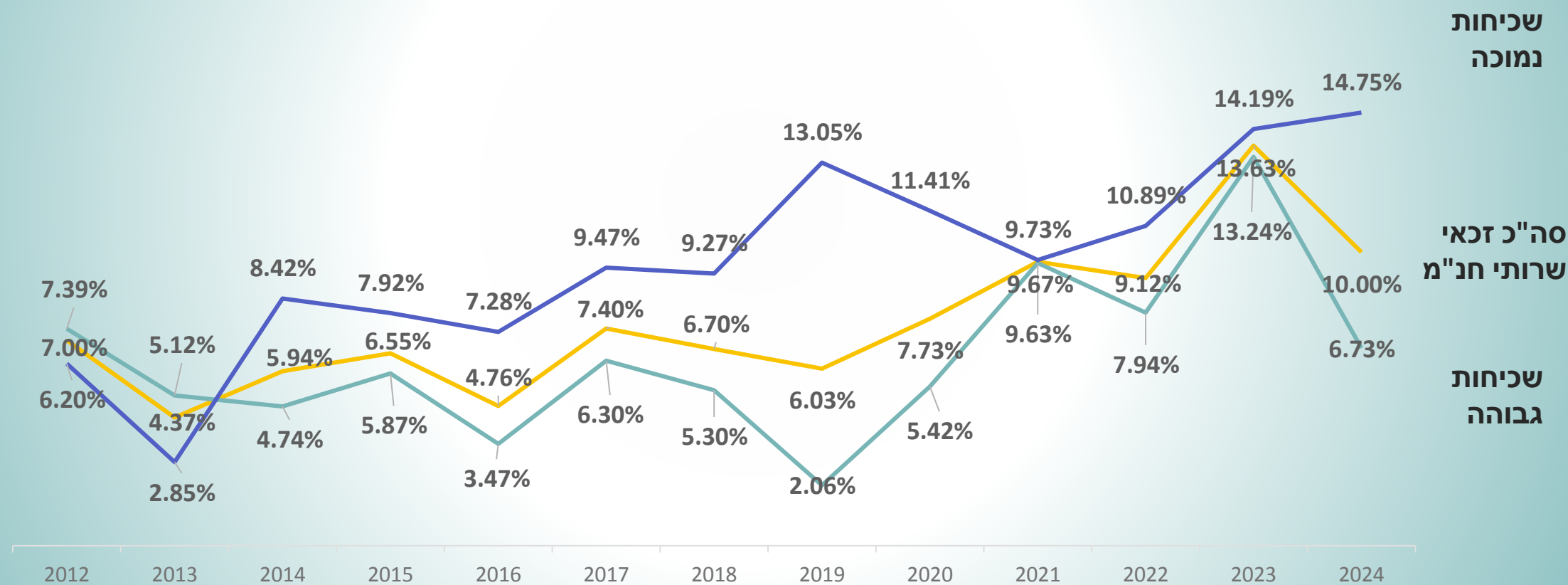
הערות פתיחה

- המצגת מכילה את עיקרי התובנות והרעיונות, שעלו מחברי הוועדה עד לאפריל 2024
- תובנות ולא המלצות מגובשות
- התובנות אינן מכילות את כל הנושאים שראוי לדון ועוד יידונו בהמשך עבודת הוועדה
- נעשה מאמץ לבחון ישימות ברמה האסטרטגית
- הוועדה לא תוכל לעסוק בכל הסוגיות שיעלו בשלב היישום על ידי הנהלת המשרד, במידה וההמלצות יאומצו

האתגרים שהביאו להקמת הוועדה

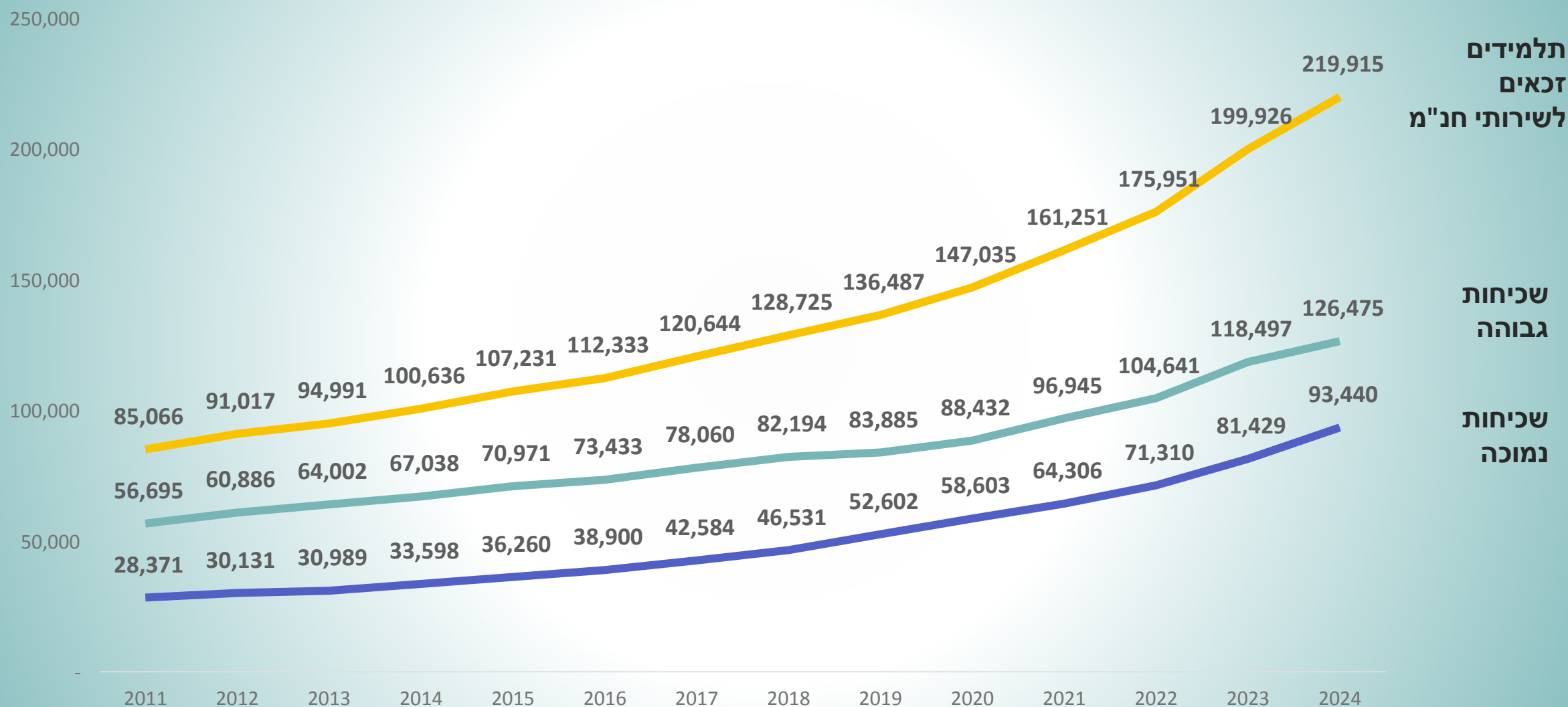
- בניגוד למטרה המוצהרת של קובעי המדיניות, כפי שבאה גם לידי ביטוי בחקיקה, שיעור התלמידים זכאי שירותי חינוך מיוחדים הלומדים בחינוך הרגיל נשאר יציב ואף ירד במידה מסוימת.
- שיעור התלמידים זכאי שירותי חינוך מיוחדים מצוי בעלייה מואצת.
- שביעות רצון נמוכה של הורים וצוותי חינוך מיכולת השילוב והמענה החינוכי של החינוך הכללי.
- מערכת החינוך מתקשה להתמודד עם הגידול המואץ בשיעור התלמידים זכאי שירותי חינוך מיוחדים.

שיעור הגידול בתלמידים זכאי לשירותי חינוך מיוחדים

* נתוני שנת הלימודים תשפ"ד 2023/24, ארעיים ועדכניים ל-03 באפריל 2024. נתונים מאגף כלכלה ותקציבים – משרד החינוך.
 ** עם קבלת תיקון 11 לחוק החינוך המיוחד נוספו אוכלוסיות בעלות זכאות לסל שילוב אישי.

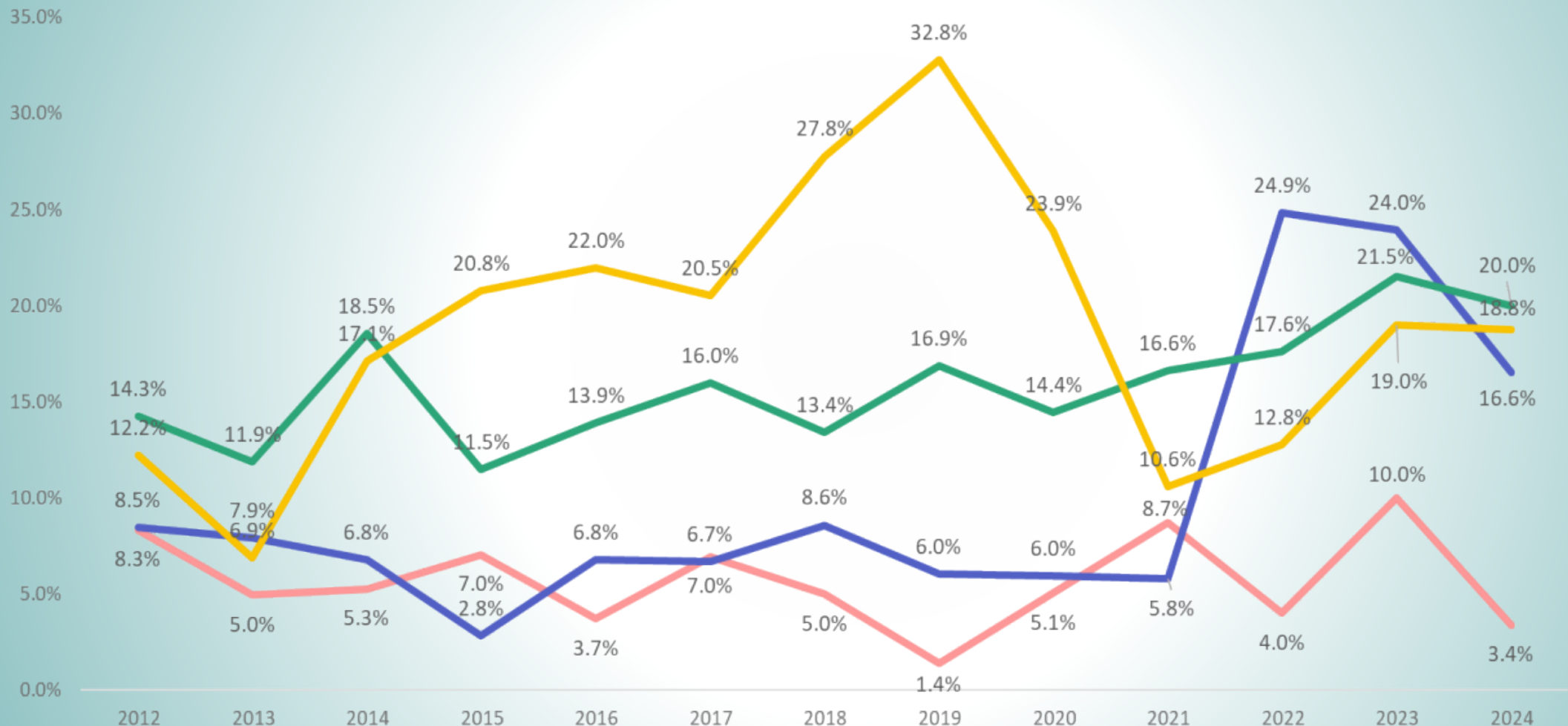
מספר התלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים

* נתוני שנת הלימודים תשפ"ד 2023/24, ארעיים ועדכניים ל-03 באפריל 2024. נתונים מאגף כלכלה ותקציבים – משרד החינוך.

נתוני זכאות של תלמידים – שיעור הגידול בין השנים

אחוז השינוי בתלמידים בכיתות חנ"מ+ תלמידים בשילוב (סל אישי) ותלמידי 07

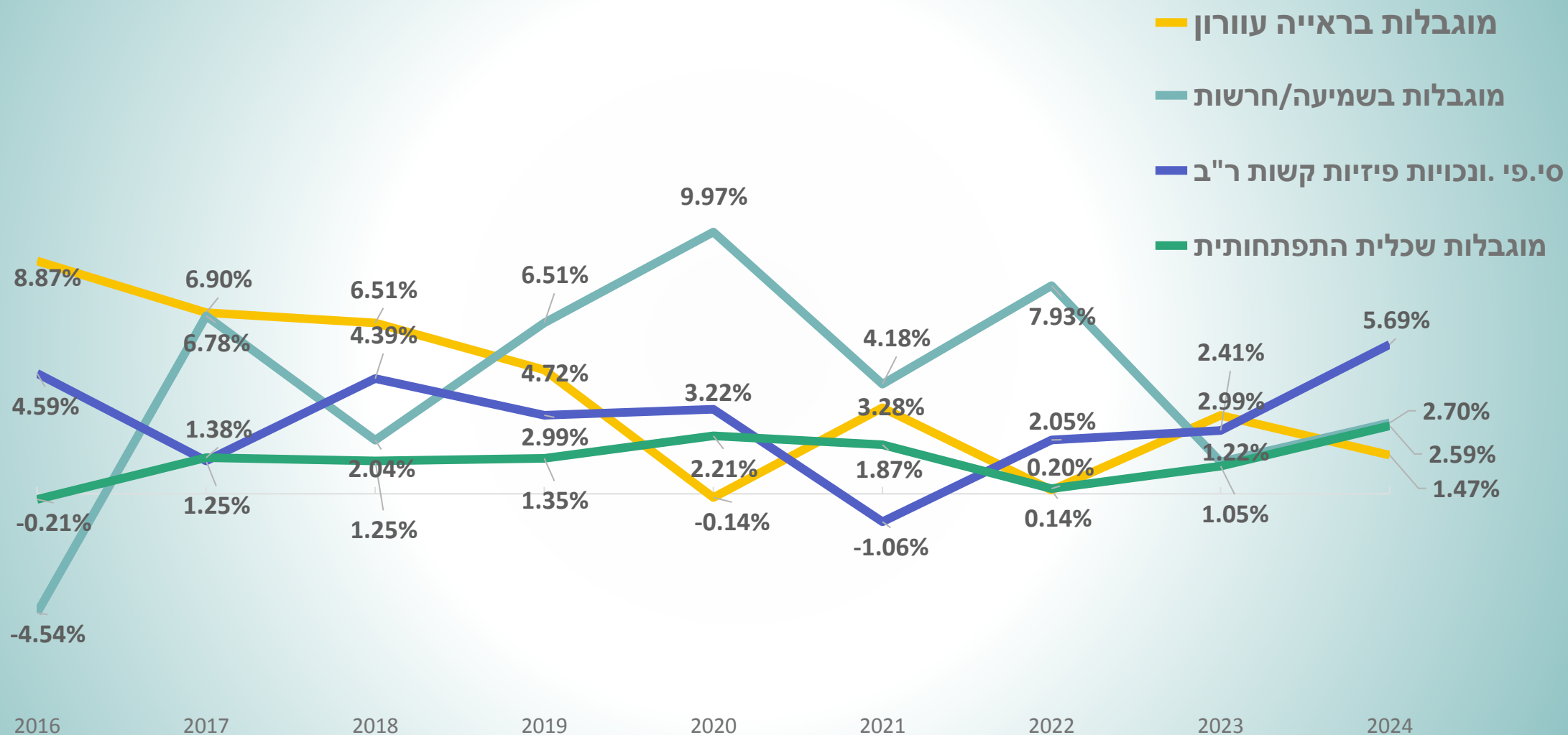

אוטיזם/
P.D. הפרעות
נפשיות
עיכוב
התפתחותי
ועיכוב שפתי

לקות למידה
והפרעות
התנהגות

* נתוני שנת הלימודים תשפ"ד 2023/24, ארעיים ועדכניים ל-03 באפריל 2024. נתונים מאגף כלכלה ותקציבים – משרד החינוך.
** עם קבלת תיקון 11 לחוק החינוך המיוחד נוספו אוכלוסיות בעלות זכאות לסל שילוב אישי.

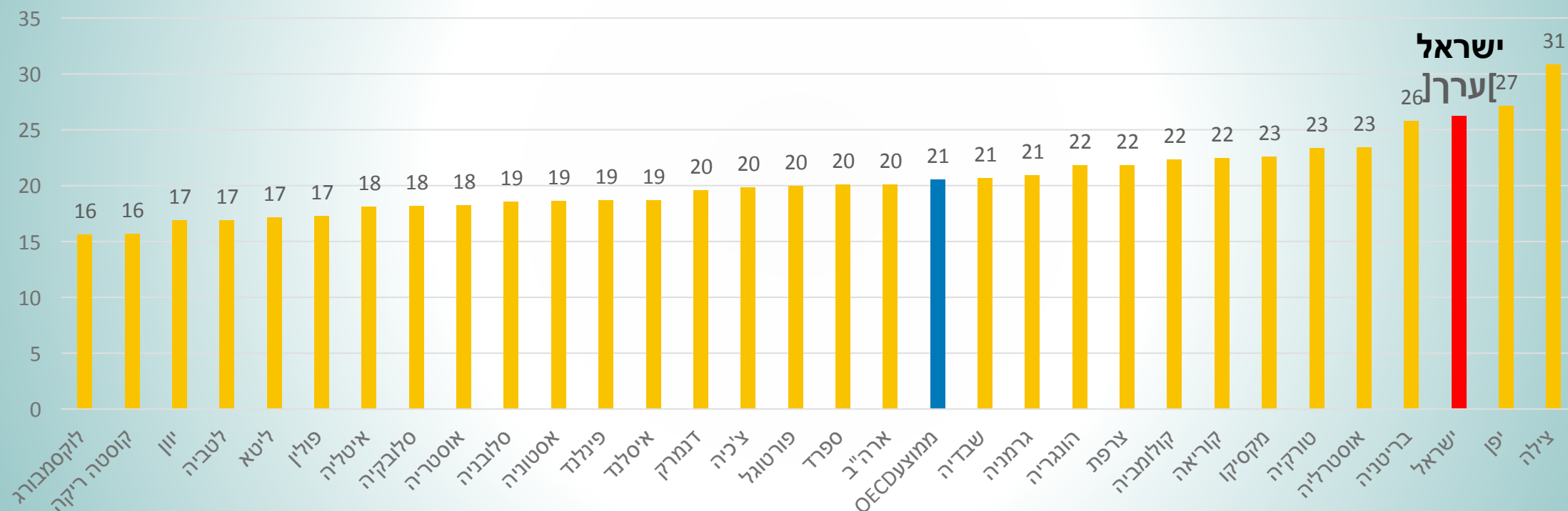
נתוני זכאות של תלמידים – שיעור הגידול

* נתוני שנת הלימודים תשפ"ד 2023/24, ארעיים ועדכניים ל-03 באפריל 2024. נתונים מאגף כלכלה ותקציבים – משרד החינוך.

השוואה בינלאומית למספר תלמידים בכיתת חינוך יסודי

מספר תלמידים בכיתת יסודי במדינת OECD

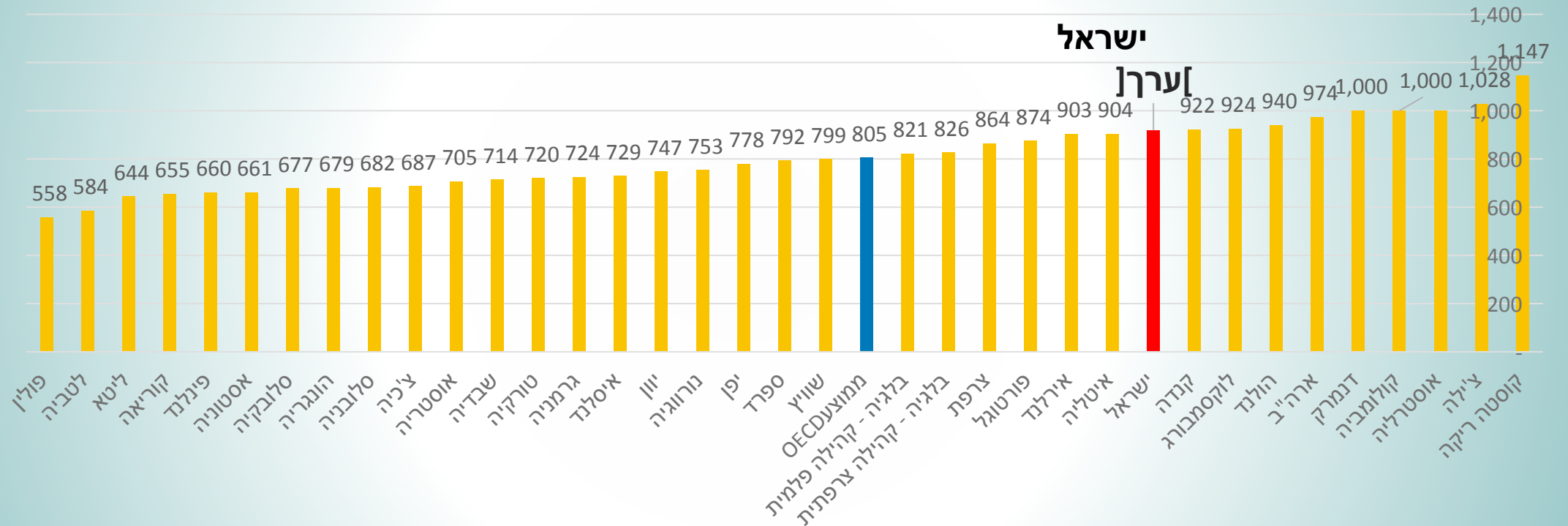

מספר התלמידים הממוצע בכיתת בית ספר יסודי בישראל מצוי בקצה הגבוה של מדינות OECD.

מקור: Education at a glance 2023, OECD, על בסיס נתוני סקר TALIS 2018

השוואה בינלאומית למספר שעות ההוראה השנתיות

מספר שעות ההוראה הממוצע בשנה במדינות OECD

תלמיד בישראל לומד בממוצע 918 שעות בבית הספר היסודי, מספר גבוה משמעותית ממספר השעות במדינות OECD

מקור: Education at a glance 2023, OECD, על בסיס נתוני סקר TALIS 2018

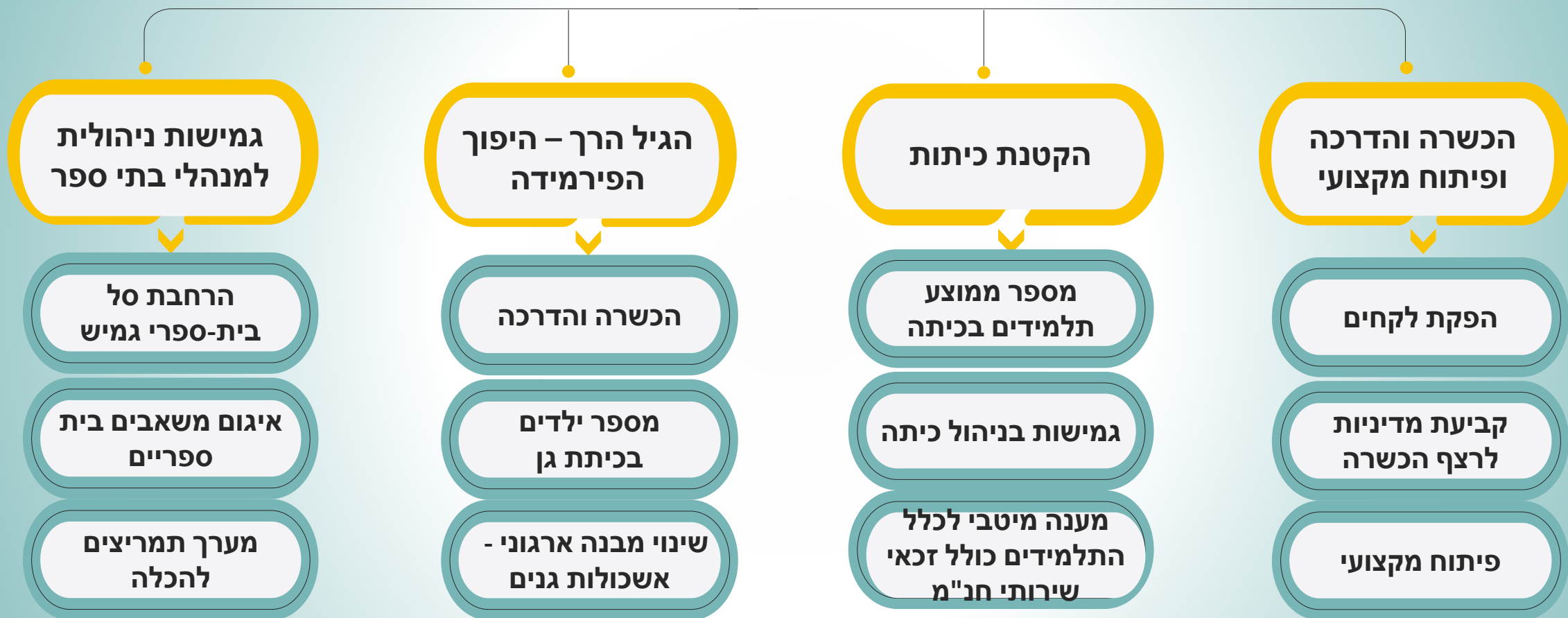
נתונים נוספים

- בכ-30% מכיתות היסודי בישראל ישנם למעלה מ-30 תלמידים.
- מסקר TALIS שערך OECD בשנת 2018 עולה כי 81% מהמורים בישראל סבורים שיש להשקיע בצמצום מספר התלמידים בכיתה.
- המורים בבתי ספר יסודיים בישראל נוכחים בבית ספר ומלמדים בממוצע יותר שעות ממורה ממוצע במדינות OECD.

התובנות המרכזיות מתוך ניירות העמדה שהתקבלו בוועדה

- האתגר המרכזי העומד בפני הוועדה הוא טיוב המענה החינוכי לכלל התלמידים במערכת החינוך הכללית, ובפרט לאלה עם צרכים מיוחדים, וזאת בהשוואה למענה החינוכי הניתן במערכת החינוך המיוחד הנפרדת.
- מתוך ניירות העמדה ומסקר ראמ"ה עולה שגם במסגרות החנ"מ הנפרדות ישנם אתגרים, אך הם בעדיפות שנייה ביחס לאתגרים בחינוך הכללי.

התובנות המרכזיות מתוך ניירות העמדה

הסכמות מדיוני תתי הועדות

במהלך הדיונים הובעה הסכמה רחבה ביחס לנקודות הבאות:

1. מיקוד עבודת הוועדה בשיפור המענה לכלל התלמידים בחינוך הכללי, ובכלל זאת תלמידים עם צרכים מיוחדים.
2. שיפור ההכשרה של עובדי הוראה וטיפול ההון האנושי באמצעות פיתוח מקצועי, ליווי והדרכה הוא בעל חשיבות מרכזית. (החברים נתבקשו להעביר ניירות עמדה קצרים באשר לאופן ההכשרה והפיתוח)
3. סביבת ההוראה של המורה והתלמידים - הקטנת מספר התלמידים הממוצע לכיתה בצורה מהותית, עד כדי 19 תלמידים, בין היתר באמצעות צמצום מספר שעות הלימוד בכיתה ומעבר לחמישה ימים.
4. העמדת החינוך לגיל הרך בראש סדר העדיפויות - 'היפוך הפירמידה'.
5. הרחבת הגמישות הניהולית למנהלי בתי הספר.

נקודות מרכזיות נוספות שעלו בתתי הועדות

- מעבר לחמישה ימי לימוד.
- הקטנת הכיתות ללא תוספת מורים שתתאפשר על ידי הקטנת הש"ש לכיתה.
- הפקת לקחים מתהליכי פיתוח ההון האנושי בעבר.
- הצורך לדייק את ההגדרות מיהו תלמיד המקבל מענה מהחינוך המיוחד.
- איזון בין גמישות ניהולית לבין התוויית מדיניות.
- קביעת תהליך בקרה ומדדי הצלחה לכל שינוי.

העמדת החינוך לגיל הרך בראש סדר העדיפויות – 'היפוך הפירמידה'

- **השנים הראשונות הן קריטיות להתפתחות תקינה בכל תחומי החיים: קוגניטיבי, רגשי, חברתי ומוטורי.**
- **הגיל הרך הוא חלון הזדמנויות להתערבות ולמתן מענים מותאמים שיבטיחו צמצום פערים בעתיד ומוביליות חברתית.**
- **השקעה בגיל הרך נושאת תשואה גבוהה ברמה האישית, החברתית והכלכלית. היא מונעת קשיים רגשיים, חברתיים ולימודיים בהמשך החיים, וצפויה להקטין את הצורך במתן שירותי חנ"מ בבית הספר.**
- **הוועדה מתמקדת כעת בגילאי 3-6, אך רואה כחלק מתפקידה גם התייחסות לגילאי לידה – 3.**

האתגרים בגיל הרך

- **האתגר-** מענה בלתי מספק לכלל תלמידי הגיל הרך, ובכלל זה תלמידים זכאי שירותי החינוך מיוחדים, המביא לקושי בשילוב תלמידים עם צרכים מיוחדים בגנים ולהפניה של תלמידים רבים לגני חינוך מיוחד.
- **פתרונות-** השקעה בפיתוח צוותי החינוך, הקטנת מספר תלמידים בגן, שינוי המבנה הארגוני של מערכת החינוך לגיל הרך ויצירת מעטפת טיפולית משמעותית.

מי שלא חולם לא מגשים

האתגר להבחין בין
חלומות ל "חלוימס"-
חלום ללא "סוליות"

ע.ש